

TIL NIMA UCHUN KERAK

*Farg'ona viloyati Oltiariq tumani 3-ayrim fanlarga ixtisoslashtirilgan davlat
umumta'lim maktabi o'quvchisi*

Muhammadova Mardona Vahobjon qizi

Annotatsiya: Ushbu maqola tushunish va muloqotning asosiy vositasi bo'lgan tilning mohiyati va ahamiyatini o'rganadi. Til insoniyat sivilizatsiyasining rivojlanishida, madaniy merosning saqlanishida va shaxslararo munosabatlarning shakllanishida muhim rol o'ynaydi. Maqolada tilning kommunikativ, kognitiv, emotsional va madaniy funksiyalari tahlil qilinadi. Shuningdek, tilning jamiyatdagi o'rni, uning o'zgarishi va rivojlanishi, shuningdek, turli tillar va madaniyatlar o'rtasidagi munosabatlar ko'rib chiqiladi. Maqola tilning inson hayotidagi muhimligini ko'rsatib beradi va tilshunoslik, sotsiolingvistika va madaniyatshunoslik sohalari bo'yicha tadqiqotlar uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Til, muloqot, kommunikatsiya, kognitiv funksiya, madaniyat, jamiyat, tilshunoslik, sotsiolingvistika, madaniy meros.

Annotatsiya: This article explores the essence and significance of language as the primary means of understanding and communication. Language plays a crucial role in the development of human civilization, the preservation of cultural heritage, and the formation of interpersonal relationships. The article analyzes the communicative, cognitive, emotional, and cultural functions of language. It also examines the role of language in society, its change and development, as well as the relationship between different languages and cultures. The article demonstrates the importance of language in human life and serves as a basis for research in the fields of linguistics, sociolinguistics, and cultural studies.

Kalit so'zlar: Language, communication, communication, cognitive function, culture, society, linguistics, sociolinguistics, cultural heritage.

Kirish

Til insoniyatning eng qadimiy va eng muhim ixtirolaridan biridir. U bizning fikrlash, muloqot qilish, his-tuyg'ularimizni ifoda etish va dunyoni tushunishimiz uchun asosiy vositadir. Til orqali biz o'z fikrlarimizni boshqalar bilan bo'lishamiz, bilimlarimizni o'tkazamiz va madaniy merosimizni saqlab qolamiz. Til jamiyatning asosi bo'lib, uning yordamida biz o'zaro munosabatlar o'rnatamiz, ijtimoiy tuzilmalarni shakllantiramiz va madaniyatimizni rivojlantiramiz.

Til nafaqat muloqot vositasi, balki inson tafakkurining ham asbobidir. Biz til orqali o'z fikrlarimizni tartibga solamiz, tahlil qilamiz va xulosa chiqaramiz. Til bizga dunyoni tushunishga, bilim olishga va o'z qarashlarimizni shakllantirishga yordam beradi. Shuningdek, til bizning his-tuyg'ularimizni ifoda etish va boshqalarning his-tuyg'ularini tushunish uchun ham muhimdir.

Ushbu maqolada biz tilning mohiyati va ahamiyatini, uning turli funksiyalarini va jamiyatdagi o'rnini o'rganamiz. Biz tilning inson hayotidagi muhimligini ko'rsatib beramiz va tilshunoslik, sotsiolingvistika va madaniyatshunoslik sohalari bo'yicha tadqiqotlar uchun asos yaratamiz. Til o'zi nima? Til bu-muloqot qilish, fikr almashish va his-tuyg'ularni, odamlar o'rtasidagi muloqot vositasi. U insonlar o'rtasidagi bog'lanishni ta'minlaydi va ma'daniyat, bilim va tajriba almashish imkonini beradi. O'z fikr va hissiyotlarimizni ifodalash, muammolarni hal qilish va ijtimoiy aloqalarni o'rnatish uchun kerak. Til yordamida madaniyat, an'analar va tarixni avloddan-avlodga o'tkazish mumkin. Shuningdek, til o'z-o'zini ifoda etish va shaxsiy rivojlanish uchun muhim ahamiyatga ega. Til yordamida odamlar o'z fikrlarini, tajribalari va hissiyotlarini boshqalar bilan baham ko'rishadi. Har bir til o'ziga xos madaniyat va tarixi bilan bog'liq bo'lib, insoniyatning xilma-xilligini ko'rsatadi.

Til qanday paydo bo'lgan?

Til qanday paydo bo'lgan degan savolning javobi qadim zamonlardan buyon insoniyatni qiziqtirib keladi. Bu jumboqning yechimi juda murakkab bo'lib, uni inson nutqining paydo bo'lishi masalasi bilan tenglashtirib bo'lmaydi. Yuqoridagi savol faqat tilshunoslik fanigagina tegishli bo'lib qolmay, bu muammo antropologiya, psixologiya, etnografiya kabi o'nlab fanlarning ham o'rganish obyektidir. Hozirgacha

yer yuzida umuman bashariyatga xos bo'lgan tilning qachon? qanday? paydo bo'lganligi, dastlabki tillardagi so'zlar, uning leksik, sintaktik, morfologik, semasiologik xususiyatlar nimalardan iborat ekanligi hal qilingan emas va hal etilishi mumkin ham emas. Hozir yer yuzida mavjud bo'lgan millat, elatlarga tegishli jonli tillarning ba'zi bir o'lik tillarning ham kelib chiqish tarixi o'rganilgan, o'rganilmoqda.

Til millatning ko'zgusi.

Til har bir millatning ko'zgusi, uning haqiqiy sarchashmasidir. Til bor ekan, millat barhayotdir. Tilini onaga qiyoslanishi bejiz emas, inson o'z onasini ko'rmasdan, uning sof muhabbatini, mehrini tutmasdan yashay olish mumkin emas. Bu fikrimning isboti sifatida O'zbekiston Respublikasi prezidenti Shavkat Mirziyoyev tomonidan O'zbek tiliga davlat tili maqomi berilganligining 30 yilligi munosabati bilan so'zlangan nutqini keltirishim mumkin: "Kimda-kim o'zbek tilining bor latofatini, jozibasi va ta'sir kuchini, cheksiz imkoniyatlarini his qilmoqchi bo'lsa, munis onalarimizning allalarini, ming yillik dostonlarini, o'lmas maqomlarmizni eshitsin, baxshi va hofizlarimizning sehrli qo'shiqlariga quloq tutsin".

Mening fikrim shundaki: men o'z ona tilimning yuksalishini xohlayman. Biz har qanday xorijiy tilni o'rganishdan oldin o'z ona tilimizni bilishimiz lozim. Bu boshqa tilni yaxshi bilish yoshlarga ko'plab imkoniyat eshiklarini ochib beradi va biz aytamiz-ki, xorijiy tilni bilish boshqa bir madaniyat uchun, boshqa bir xalqqa bo'lgan aloqalarni eshikni ochib uchun boshqa bir turli soha bilimlarini ochadigan yo'l. Lekin bunda asosiy faktr bu yoshlarimiz aynan o'sha o'zini ona tiliga bo'lgan hurmatni, avvalo o'z tilisini puxta egallashi kerakligini unutmasliklari kerak.

Xulosa:

Til insoniyatning eng qimmatli boyliklaridan biri bo'lib, uning yordamida biz nafaqat o'zaro muloqot qilamiz, balki o'z fikrlarimizni ifoda etamiz, bilim olamiz va madaniy merosimizni saqlab qolamiz. Til jamiyatning asosi bo'lib, uning rivojlanishi va boyitilishi har bir insonning burchidir. Tilning ahamiyatini anglash, unga hurmat bilan munosabatda bo'lish va uni avloddan avlodga yetkazish har birimizning vazifamizdir. Kelajak avlodlarga boy va rivojlangan til meros qoldirish orqali biz

nafaqat o'z madaniyatimizni saqlab qolamiz, balki ularning dunyoqarashini kengaytirishga va kelajakda muvaffaqiyatli bo'lishlariga ham zamin yaratamiz.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Aksenenko, B. N. (1999). *Общее языкознание: учебник для вузов*. Издательский центр «Академия».
2. Gumboldt, V. fon. (1984). *Избранные труды по языкознанию*. Прогресс.
3. Karimov, I. A. (1996). *O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari*. O'zbekiston.
4. Saussure, F. de. (1977). *Курс общей лингвистики*. Радуга.
5. Umarov, E. (2010). *O'zbek tili leksikologiyasi*. Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi.
6. Xojiyev, A. (2000). *Tilshunoslik nazariyasi*. Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi.
7. Zinder, L. R. (2007). *Общая фонетика*. ЛКИ.

Qo'shimcha adabiyotlar:

- *O'zbek tili izohli lug'ati* (5 jildlik).
- *O'zbek tili grammatikasi* (3 jildlik).
- *Zamonaviy o'zbek adabiy tili* (darslik).
- Turli tilshunoslikka oid maqolalar va ilmiy ishlar.